

Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Studijní program: B 6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6208T085 – Podniková ekonomika

Systém finančního účetnictví v ČR

The System of Financial Accounting in the Czech Republic

BP – PE – KFÚ – 2006 11

LUCIE HARTMANOVÁ

Vedoucí práce: Ing. Olga Malíková, Katedra financí a účetnictví

Konzultant: Ing. Josef Horák, Katedra financí a účetnictví

Počet stran 68

Počet příloh 4

Datum odevzdání: 15. května 2006

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 - školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat paní Ing. Olze Malíkové za poskytování odborných konzultací při zpracování této bakalářské práce.

Resumé

Cílem této bakalářské práce je charakterizovat systém finančního účetnictví v České republice s ohledem na mezinárodní srovnatelnost účetních informací. Je naprosto zřejmé, že ekonomický svět se stále rychle rozvíjí. Vznikají nové trhy zboží, práce i kapitálu a vytvářejí se národní i nadnárodní společnosti. Tomuto vývojovému trendu se také přizpůsobuje účetnictví, které se stalo významným zdrojem informací o ekonomické situaci podniku. První část práce je věnována účetnictví obecně, jeho podstatě, funkcím a uživatelům účetních informací. Další část se zaměřuje na obecné účetní principy a metodické prvky účetnictví. V poslední části jsou vymezeny a popsány hlavní účetní výkazy sestavované účetními jednotkami v porovnání s požadavky direktiv EU a Mezinárodních účetních standardů. V dnešním globálním světě je nezbytné zajistit srovnatelnost informací, které nám účetnictví poskytuje. Především finanční účetnictví musí uživatelům poskytovat dostatečné množství informací pro jejich rozhodování.

Summary

The aim of this bachelor work is to characterize the system of financial accounting in the Czech Republic. It comes through that economic world evolve promptly. New markets of goods, work and capital arise and national and transnational companies create. This evolutionary trend accounting adapts as well, which happened significant information source of economic situation of company. First part of work deals with financial accounting, its fundamentals, functions and its users at all. Next one covers accounting principles in general and systematic elements of accounting. In last one are defined and described basic financial statements by accounting units in comparison with needs of EU directives and international account standards. First of all the financial accounting has to give a sufficient amount of information to its users for their proper decisions making.

Klíčová slova

Key words

aktiva.....	Assets
finanční účetnictví.....	Financial Accounting
harmonizace.....	Harmonization
náklady.....	Costs
pasiva.....	Liabilities
peněžní tok.....	Cash Flow
rozvaha.....	Balance Sheet
účet.....	Account
účetní informace.....	Accounting Information
účetní jednotka.....	Accounting Unit
účetní kniha.....	Book of Account
účetní systém.....	Accounting System
účetní výkaz.....	Accounting Statement
účetní záznam.....	Accounting Record
uživatel.....	User
výkaz zisku a ztráty.....	Profit and Loss Account
výnosy.....	Revenues
vývoj.....	Development
zásada.....	Principle
zákon o účetnictví.....	Accounting Act

Obsah

ÚVOD	10
1. ÚČETNICTVÍ.....	12
1.1 Historický vývoj českého účetnictví.....	12
1.2 Podstata a funkce účetnictví	13
1.3 Vliv harmonizace národních účetních systémů na uživatele účetních informací.....	14
1.4 Finanční účetnictví a manažerské účetnictví	19
2. OBECNÉ ÚČETNÍ PRINCIPY A METODICKÉ PRVKY.....	23
2.1 Účetní metody, principy a zásady.....	23
2.2 Účet a soustava účtů	29
2.3 Účetní knihy	31
2.4 Účetní záznamy	36
2.5 Vnitřní kontrolní systém.....	37
3. HLAVNÍ ÚČETNÍ VÝKAZY	38
3.1 Rozvaha	39
3.2 Výkaz zisku a ztráty	45
3.3 Příloha k účetním výkazům	48
ZÁVĚR	52
Seznam použité literatury:.....	54
Seznam obrázků.....	55
Seznam příloh	56

Seznam použitých zkratk a symbolů

aj.	a jiné
apod.	a podobně
č.	číslo
ČR.....	Česká republika
D.....	dal
EU.....	Evropská unie
IASB.....	International Accounting Standards Board (Rada pro mezinárodní účetní standardy)
IAS/IFRS.....	International Accounting Standards/ International Financial Reporting Standards (Mezinárodní účetní standardy)
Kč.....	koruny české
KS.....	konečný stav
MD.....	má dáti
např.	například
Obr.	obrázek
odst.	odstavec
Pol.	položka
popř.	popřípadě
PS.....	počáteční stav
rep.	respektive
s.	strana
Sb.	sbírka
skup.	skupina
tj.	to jest
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný
ú.	účet
USA.....	Spojené státy americké
US GAAP.....	United States Generally Accepted Accounting Principles (Všeobecně uznávané účetní standardy Spojených států)

ÚVOD

Na úvod bych chtěla nejprve poznamenat základní regulační nástroje účetnictví v ČR. Náš účetní systém je usměrňován především zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, prováděcími vyhláškami vydanými Ministerstvem financí, Českými účetními standardy a dále nelze opomenout další dva zákony, které upravují nejen účetnictví, a to obchodní zákoník a zákon o daních z příjmů.

S rostoucím propojováním mezinárodních trhů a globalizací ekonomiky se již v 70. letech minulého století začaly objevovat snahy o mezinárodní harmonizaci účetnictví. Důvodem byla skutečnost, že rozdíly v národních účetních legislativách byly (a stále jsou) tak zásadní, že způsobovaly a způsobují problémy při srovnávání a hodnocení společností z různých národních prostředí. Snahy o harmonizaci účetnictví se začaly objevovat po celém světě. V mezinárodním kontextu představuje harmonizační tendenci především International Accounting Standards Board (IASB), orgán, jehož hlavním úkolem je tvorba Mezinárodních účetních standardů IAS/IFRS, které by měly v globálním měřítku zajistit vysokou kvalitu a plnou srovnatelnost účetních výkazů. Podobnou roli, jako v Evropě hrají mezinárodní standardy IAS/IFRS, v americké praxi plní všeobecně uznávané účetní standardy US GAAP, které vznikly s ohledem na požadavky kapitálového trhu. V obou systémech se stále setkáváme s nejrůznějšími odlišnostmi, a proto mezinárodní organizace neustále spolupracují a usilují o vytvoření jediného a tedy světového účetnictví.

Cílem této práce je charakterizovat systém finančního účetnictví v České republice s ohledem na mezinárodní srovnatelnost účetních informací. Vybrala jsem si toto téma, abych mohla zachytit podstatu českého finančního účetnictví a vyzdvihnout klíčové prvky důležité pro stavbu celého finančního účetnictví jako systému. Celá práce se skládá ze tří základních částí. V první části se budu zabývat o základní charakteristiky účetnictví, popíšu podstatu a funkci účetnictví, uživatele účetních informací a také se budu snažit vystihnout základní rozdíl mezi finančním a manažerským účetnictvím. V další části popíšu obecné účetní principy a metodické prvky, které vytvářejí obecně uznávané účetní zásady s ohledem na harmonizaci účetnictví v mezinárodním měřítku. Zaměřím se také na soustavu účtů, účetní knihy a záznamy. V poslední části vymezím náplň a obsah

základních účetních výkazů v porovnání s direktivami EU a Mezinárodních účetních standardů.

1. ÚČETNICTVÍ

1.1 Historický vývoj českého účetnictví

Počátkem 90. let vedla transformace české ekonomiky na tržní hospodářství k radikální reformě účetnictví. Tehdejší účetní systém se ukázal jako nereformovatelný, protože byl vypracován především pro potřeby direktivně řízeného hospodářství. Namísto dílčích změn se proto přistoupilo na vypracování zcela nové koncepce účetnictví srovnatelné se systémy v zemích s vyspělou tržní ekonomikou. Od počátku 90. let probíhal postupný vývoj a zdokonalování obsahové, metodické a kvalifikační stránky účetního systému. Současně se změnou filozofie účetnictví došlo k novému vymezení jeho úkolů, funkcí a účtů. Vytvořená koncepce brala v úvahu základní všeobecně uznávané účetní zásady prověřené dlouholetým fungováním tržní ekonomiky, mezinárodně doporučené účetní standardy a účetní výkazy. Tyto zásady, struktura a forma účetních výkazů jsou obsahem směrnic (direktiv) EU, a proto zajišťují sjednocenou vypovídací schopnost účetních informací s ohledem na mezinárodní srovnatelnost. V podstatě šlo o přiblížení nového účetního systému evropskému pojetí, zejména tzv. kontinentálnímu systému účetnictví. Vznikl tak vlastní národní systém účetnictví s čtenými prvky účetnictví ze zemí kontinentální Evropy, který vstoupil v platnost k 1. 1. 1993. Poměrně rychle vytvořený národní systém účetnictví byl postupně novelizován a prodělal od té doby řadu dílčích změn, jež odrážely aktuální potřeby. Stát pojal regulaci účetnictví pro všechny typy subjektů vyskytujících se v ekonomické realitě, a to bez ohledu na předmět jejich činnosti, vhodnost aplikace všeobecných účetních principů a zásad pro ně a zejména bez ohledu na uživatele účetních informací. Byla tak z pozice státu za zhruba 12 let vytvořena hustá pavučina pravidel, která některé subjekty omezovala ve vyjádření konkrétního procesu (obchodní společnosti), pro jiné naopak měla málo zásad a jednoznačných pravidel (veřejný sektor). Z tohoto pohledu je důležitou změnou zavedení českých účetních standardů s účinností od 1. 1. 2004, jež z velké části odrážejí potřeby harmonizace účetních pravidel, především s těmi evropskými.

České účetní výkaznictví je i přes řadu pozitivních změn stále podřízeno daňovým hlediskům, které v mnohých případech deformují obraz o finanční pozici a výkonnosti podniku, takže účetní výkazy s přílohou nemohou podat věrný a poctivý obraz. Do

budoucná lze proto očekávat přijetí takových úprav, jež by tento nedostatek odstranil a ještě více přiblížil české účetní výkaznictví světovému.

Aby mohly být analyzovány účetní standardy a metodické prvky účetnictví, je potřeba nejprve zodpovědět základní otázky: podstatu a funkce účetnictví, kdo je uživatelem účetních informací a jak lze účetní výstupy využít. Těmito tématy se zabývají následující oddíly práce.

1.2 Podstata a funkce účetnictví

Základní funkcí účetnictví je poskytovat všem uživatelům spolehlivé informace o tom, jak je daná obchodní společnost ekonomicky zdatná. Vypovídá o majetkové a finanční situaci podniku k určitému datu, o výsledku hospodaření za určité časové období, o tom, jak je management podniku úspěšný ve finančním řízení, zda zajišťuje dlouhodobou stabilitu podniku, zda dosahuje přiměřené výnosnosti vloženého kapitálu a zda je schopen průběžně hradit dluhy podniku. Jako nejvyšší princip je kladena zásada poctivého a věrného zobrazení skutečnosti (předmětu účetnictví) a finanční situace podniku. Poslední novela zákona o účetnictví, která vstoupila v platnost k 1. 1. 2004, zavádí jednotná účetní pravidla pro všechny účtující subjekty a ruší jednoduché účetnictví, což je v souladu s právem Evropské unie, jež odděluje účetnictví od daní. Podle nových pravidel jsou účetní jednotky povinny vést podvojně účetnictví, jehož předmětem je účtování o stavu a pohybu majetku a závazků účetní jednotky, o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření.

Funkce účetnictví můžeme podrobněji rozdělit na: [7]

- **informační funkce** – je nejdůležitější funkcí, která zajišťuje poskytování ekonomických informací interním i externím uživatelům o ekonomické situaci firmy (o její finanční stabilitě, výnosnosti, likviditě apod.) Manažeři skládají účty vlastníkům podniku o tom, jak spravují a ochraňují jim svěřený majetek a jak úspěšně s ním podnikají.

- **registrační funkce** – spočívá ve vedení soustavných zápisů o podnikových jevech.
- **dokumentační funkce** – soustřeďuje minulé hospodářské dění firmy, slouží jako paměťový systém podnikatelů, který je průkazným prostředkem při vedení sporů, zejména jedná-li se o ochranu a uznání práv vyplývajících ze vztahů mezi věřiteli a dlužníky. Zároveň účetnictví je základem pro vyměření daňových povinností.
- **dispoziční funkce** – je plněna účetnictvím v podobě podkladů poskytovaných manažerům k řízení podniku.
- **kontrolní funkce** – umožní kontrolu hospodaření podniku, stavu majetku i přezkoušení správnosti zaznamenaných údajů.

Účetnictví se neorientuje pouze na minulost, ale je i důležitým zdrojem informací k řešení úkolů souvisejících se stanovením budoucích cílů podniku a zaměřených na usměrňování jeho budoucího vývoje.

1.3 Vliv harmonizace národních účetních systémů na uživatele informací

Nejprve je třeba popsat, kdo je uživatelem účetních informací a vymezit jejich dělení.

V tržním hospodářství účetní informace slouží vnitřním uživatelům jako jsou manažeři podniku, tak i různým externím uživatelům, kteří se o podnik zajímají z nejrůznějších důvodů. Mezi externí uživatele patří: [4]

- **Fyzické a právnické osoby**, které se podílejí na financování podniku přímo. Jedná se o vlastníky podniku (akcionáři, vkladatelé obchodních podílů apod.), krátkodobé a dlouhodobé věřitele (majitelé dluhopisů vydaných podnikem, úvěrující peněžní ústavy, dodavatelé zařízení, materiálů a zboží, dodavatelé služeb a další).

- **Ostatní subjekty** – jsou na finančních výsledcích podniku určitým způsobem zainteresovány. Jedná se o daňové orgány, komise pro cenné papíry a burzy, vlastní zaměstnanci, konkurenční podniky, firmy zaměřené na poradenství v oblasti finančního řízení a investování, vlády a jejich orgány, potenciální investoři, veřejnost aj. Manažeři podniku jsou ve výhodnější a snazší pozici než externí uživatelé. Nejsou totiž odkázáni jen na účetní informace, které se zveřejňují. Mají přístup k dodatečným nejen účetním informacím, které jim pomáhají finančně řídit podnik a vykonávat plánovací a kontrolní činnosti.

Informace o finanční situaci podniku se uživatelům předkládají formou účetních výkazů, přitom je důležité zajistit, aby informace v nich uvedené byly hodnověrné, srozumitelné a také srovnatelné jak v rámci naší země tak mimo ni.

Poskytované informace mají různou váhu pro jednotlivé kategorie uživatelů. V České republice je prozatím nejdůležitějším uživatelem informací stát: [4]

1. **Vláda a její orgány** – chtějí získat informace, které se týkají řízení finanční a daňové politiky státu, informace pro sestavení národních účtů, pro výpočet ukazatelů státní statistiky aj.
2. **Vlastníci** - pozorují svůj ekonomický prospěch, tj. výnosnost prostředků, které vložili do podnikání.
3. **Investoři** – nejvíce se zajímají o informace, které jim umožní odhadnout, jaké riziko je s jejich investicemi spojeno a jakou rentabilitu mohou z těchto investic očekávat. Požadují informace, které by jim pomohly rozhodnout, zda mají na burze nakupovat nebo prodávat.
4. **Obchodní dodavatelé** – potřebují informace, které jim napoví, zda podnik bude schopen zaplatit za jejich dodávky v dohodnutém termínu.

5. **Ostatní věřitelé** – chtějí vědět, zda je podnik schopen uspokojovat jejich finanční nároky, např. hradit ve stanovených termínech úroky a splatit jistinu.
6. **Zaměstnanci** – sledují hospodářskou a finanční stabilitu podniku, jeho schopnost uhrazovat mzdové, platové, popř. další nároky.
7. **Odběratelé** - mají s podnikem dlouhodobé obchodní svazky a jsou na něm do jisté míry svojí činností závislí – zajímají se o dlouhodobou prosperitu podniku. Chtějí se ujistit, že je podnik schopen nadále jim dodávat své výrobky či služby, které pro svoji činnosti potřebují.
8. **Veřejnost** – sleduje informace o prosperitě podniku a o jeho záměrech a vývojových trendech. Podnik pro ni představuje pracovní příležitosti, udržení zaměstnanosti, rozvoj místní ekonomiky apod.

Z výčtů nejrozličnějších požadavků externích uživatelů je patrné, že jim účetnictví nemůže v plném rozsahu vyhovět. Ovšem existují určité informační potřeby, které mají všichni externí uživatelé společné. Celá množina potřeb je odvozována z velmi náročných požadavků, jež vznášejí především investoři a to zejména ti, kteří poskytují podniku kapitál.

Lze tedy říci, že účetnictví, které vyhovuje potřebám investorů, uspokojuje rovněž i většinu informačních potřeb ostatních uživatelů. Na druhou stranu v praxi existují mezi jednotlivým uživateli konflikty. Lze uvést příklad:

Příklad 1

V ekonomické teorii je možné se setkat s tzv. konfliktem zájmů mezi manažery a vlastníky podniku. Každý má zájem o jiný typ informací. Management se bude zajímat spíše o informace operativního charakteru, aby dosáhl příznivějšího výsledku hospodaření v daném období (podle kterého je hodnocen). Vlastník se bude zajímat o dlouhodobou výnosnost vloženého kapitálu, která je ovlivňována zejména strukturou fixních aktiv.

S rozmachem zahraničního obchodu souvisí také odstranění neprůhlednosti jednotlivých národních účetních systémů. Rozvinuté země se již od 60. let zabývají částečnou harmonizací či synchronizací účetnictví. Podnětem k tomuto kroku byl jednak vznik nadnárodních společností, jednak obchodování na světových finančních trzích s finančními nástroji. Oba tyto jevy vyvolávají nutnost zajištění obsahové srovnatelnosti účetních výkazů na celosvětové úrovni. Od začátku 90. let minulého století se trendy vyvolané globalizací postupně přenášejí i do předpisů, jež upravují české účetnictví. Česká republika se již od počátku 90. let snaží o maximální soulad se Čtvrtou, Sedmou a Osmou směrnicí EU. Ministerstvo financí v tomto duchu připravilo nový koncept právní úpravy účetnictví a v souvislosti se vstupem do Evropské unie 1. 5. 2004 se do systému českého účetnictví aplikují IAS/IFRS (International Accounting Standards – mezinárodní účetní principy nově označované jako Mezinárodní účetní standardy pro finanční výkaznictví – International Financing Reporting Standards).

IAS/IFRS jsou ve své struktuře a obsahu vystavěny na anglosaském modelu regulace účetnictví, který se liší od regulace prostřednictvím právních předpisů, na které jsme zvyklí v ČR. Z tohoto důvodu je potřebné porozumět odchylkám ve vykazování konkrétních oblastí, stejně tak i odlišnému mechanismu tvorby a uplatňování standardů. Současné české účetní předpisy nejsou podstatně odlišné od standardů IAS/IFRS. Odlišnosti však přetrvávají v některých oblastech: v daňové oblasti se již léta hovoří v odborné veřejnosti o nutnosti "rozvodu" účetnictví a daní, neboť upřednostňování daňového hlediska od účetního nevede k "věrnému a poctivému" obrazu účetnictví. Řešení tohoto problému však je dlouhodobou záležitostí, kterou nelze legislativně vymezit, ale bude zapotřebí kulturní změny a zavedení vhodných kontrolních mechanismů odpovědných osob (týká se především účetních a auditorských firem včetně jednotlivců).

IAS/IFRS se zabývají účetními výkazy finančního účetnictví určenými nejširšímu okruhu externích uživatelů. Prioritním cílem je poskytování informací o finanční pozici podniku, o jeho výkonnosti a o změnách ve finanční pozici. Právě tyto informace jsou totiž důležité pro rozhodování externích uživatelů, ovšem v našem systému účetnictví dosud přetrvává úzká vazba mezi účetně vykázaným ziskem a základem pro výpočet daně. Neúčetní zákony vedou k deformaci obrazu o finanční situaci podniku.

Prvním jasným signálem reakce na postupující globalizaci je poslední novela českého zákona o účetnictví, platná od 1.1.2004, která říká, že podniky jejichž cenné papíry jsou veřejně obchodovány, musí s účinností od roku 2005 sestavovat účetní závěrku (pojem účetní uzávěrka je vysvětlen v dalším textu) dle IAS/IFRS.

V současné době je světový koncept účetnictví zastoupen ještě druhou ucelenou sadou standardů finančního výkaznictví, které nesou označení US GAAP (Generally Accepted Accounting Principles – všeobecně uznávaná účetní pravidla). Americké US GAAP jsou vůbec nejstarší a dá se říci i nejpropracovanější standardy uznávané světovým kapitálovým trhem. Pro USA je charakteristické uplatňování zvykového práva. To znamená, že v některých zemích (anglosaská oblast) se vychází spíše z obecně uznávaných a v praxi zakotvených zvyklostí než z právních norem. Nutné je ale zmínit i jejich neotřesitelnou pozici na přelomu roku 2001/2002, kdy byly standardy zpochybněny všeobecně známým pádem společnosti Enron nebo i krachem jiných multinacionálních společností. I přesto, že US GAAP z hlediska odborné kvality a propracovanosti představují ucelený soubor účetních předpisů, nelze neuvést, že tyto standardy jsou tvořeny především pro prostředí USA a jejich aplikovatelnost na naše prostředí je obtížná. Evropská komise se navíc obává, že v případě využívání US GAAP by se evropské společnosti dostaly pod dohled americké Komise pro cenné papíry, což by neopodstatněně zvýhodňovalo americké zájmy v Evropě.

Z pohledu české reality je potřeba najít takový přístup, který bude optimalizovat vztah daní z příjmu a účetnictví tak, aby snahou o snižování daňového břemene nedocházelo ke zkreslení ekonomické situace. Tvorba účetních norem se přesouvá na nadnárodní úroveň a účetní postupy nebudou nadále určovány prioritním zájmem státu na výběru daní, ale zájmem uživatelů účetnictví o informace pro jejich rozhodovací činnost.

Z důvodů rozdílných požadavků na účetní informace se v podnicích eviduje účetnictví finanční a manažerské, jehož principy budou vysvětleny v následujícím oddílu.

1.4 Finanční účetnictví a manažerské účetnictví

Rozdílné požadavky na účetní informace vyústily ve vznik dvou složek účetnictví a to účetnictví finanční a účetnictví manažerské.

Oba systémy mají typické vlastnosti a odlišují se především : [2]

- svým rozdílným obsahem,
- dodržováním stanovených účetních zásad, případně norem,
- způsoby zjišťování a evidování informací,
- používáním měrných jednotek,
- časovými intervaly vykazování zjištěných informací,
- uživateli informací atd.

Vztah finančního a manažerského účetnictví je ovlivněn tím, že:

- finanční účetnictví je standardizováno,
- finanční účetnictví je víceméně orientováno na externí uživatele,
- finanční řízení neposkytuje dostatečné informace pro vnitřní řízení podniku.

Požadavky na finanční účetnictví jsou stabilní a dané účetními normami . Tím je dopředu stanoven jejich obsah i rozsah informací. Při rozhodování a řízení firmy je zapotřebí větší hloubka informací a vhodnějším nástrojem se stává účetnictví manažerské. Manažerské účetnictví je možno lépe přizpůsobit úkolům a cílům společnosti.

V České republice je regulováno pouze finanční účetnictví, kdežto formální úprava a způsob vedení manažerského účetnictví je plně v kompetenci jednotlivých podniků.

FINANČNÍ ÚČETNICTVÍ

Ve finančním účetnictví jsou vedeny záznamy o aktivech, pasivech, nákladech a výnosech a také o výsledku hospodaření. Jak již bylo řečeno, je určeno především vnějším uživatelům. Z interních uživatelů je užívají zejména majitelé a vrcholový management. Sděluje informace o podniku jako celku pomocí účetních výkazů. Rozvaha zachycuje majetek a zdroje jeho krytí, ve výkazu zisku a ztráty jsou zachyceny celkové náklady a výnosy a zjišťuje se výsledek hospodaření. Tento systém účetnictví zachycuje informace o vztahu podniku k vnějšmu okolí podniku, k dodavatelům, odběratelům, zaměstnancům, státu, bankám a dalším institucím. Ve finančním účetnictví je nutné důsledně dodržovat platné právní předpisy. Jedná se zejména o dodržování dokladovosti všech účetních operací, dodržování všech účetních postupů a zásad. Do systému finančního účetnictví jsou prostřednictvím legislativy částečně implementovány i zásady mezinárodních účetních standardů. Díky tomu je zajištěna lepší porovnávání informací, které finanční účetnictví poskytuje. Základní měrnou jednotkou ve finančním účetnictví jsou peníze.

Finanční účetnictví obsahuje a umožňuje: [1]

- uživatelsky otevřený účtový rozvrh,
- sledování saldokonta ,
- sledování výsledkových i majetkových účtů po střediscích,
- sledování podrozvahových účtů,
- definování souvztažností,
- automatické provedení roční závěrky,
- uživatelsky definované sestavy vytvořené pomocí účetního tabulkového procesoru,
- plánování,
- střediskové účetnictví.

MANAŽERSKÉ ÚČETNICTVÍ

Využívání informací, které poskytuje finanční účetnictví, pro potřeby rozhodování a řízení je v současné době nedostačující. Důvody nejsou pouze na straně samotného finančního účetnictví, jehož standardizace potlačuje požadavky interních uživatelů, ale jsou to především změny okolního prostředí. Prostředí zvyšující se konkurence výrazně mění charakter chování a řízení organizací, což se musí pak logicky promítnout do nároků na požadované informace, které jsou nutné pro rozhodování a řízení. Manažerské účetnictví oproti finančnímu poskytuje různorodé ekonomické informace, které potřebuje management podniku na různých řídicích úrovních pro efektivní řízení v rámci daného podniku.

Mezi charakteristiky manažerského podnikání patří:

- manažerské účetnictví je orientováno na vnitřní vztahy procesů, aktivit atd.,
- manažerské účetnictví poskytuje informace pro srovnání skutečného a žádoucího průběhu variant např. nákladů,
- manažerské účetnictví umožňuje získat detailní informace o různých nákladech.

Manažerské účetnictví tak vstupuje do následujících oblastí podnikové agendy:

- nákladové (vnitropodnikové, provozní) účetnictví,
- kalkulace vlastních nákladů,
- rozpočetnictví,
- operativní evidence,
- vnitropodniková statistika,
- metody vnitřní kontroly,
- různé nákladové propočty.

Informace používané manažerským účetnictvím pocházejí z různých podnikových oblastí a hlavním jádrem zkoumání jsou bezesporu náklady. Velice důležitá je přesnost informací, z kterých pak vychází výstupy pro úkoly manažerského účetnictví – např. jasné členění nákladů, správné přiřazení nákladů k výkonům, možnost porovnání výsledné kalkulace s předběžnou kalkulací, správně přiřazení odpovědnosti vůči útvaru, jež způsobil odchylku atd. Z uvedeného vyplývá, že cílem manažerského účetnictví je poskytování konkrétních odpovědí na konkrétní otázky, které jsou úzce spojeny s řízením podnikových činností.

Kromě toho manažerské účetnictví plní ještě další důležité funkce, a to: [3]

- informační,
- zjišťovací,
- normované,
- kontrolní,
- analytické.

V manažerském účetnictví není nutné dodržovat obecně uznávané účetní zásady nebo standardy jako ve finančním účetnictví. Používají se různé metody, které nejlépe vyhovují konkrétním podmínkám podniku. Manažerské účetnictví je ve zjišťování a zaznamenávání ekonomických informací různorodé. Není předepsán pro zaznamenávání informací podvojný zápis hospodářských operací, systém oceňování, informace nebývají tak pravidelně a opakovaně zjišťovány, neexistuje nutnost sestavování pravidelných závěrek. Manažerské účetnictví využívá vedle peněžního zobrazení jevů i jednotek naturálních. Získané informace obsahují vedle podrobných a přesných informací i odhady pro budoucí vývoj.

Obě formy účetnictví mají svoji nezaměnitelnou roli v podniku. U manažerského účetnictví je potřeba klást velký důraz na kvalitu vstupních informací u finančního účetnictví je třeba dobře znát účetní principy a metodická pravidla. Následující kapitola se bude věnovat právě těmto principům tj. především finančnímu účetnictví.

2. OBECNÉ ÚČETNÍ PRINCIPY A METODICKÉ PRVKY

V podniku dochází v průběhu účetního období k velkému množství hospodářských operací. Nepříznivé události jako je velká hospodářská krize či ropná krize měly za následek vznik a další vývoj různých účetních postupů a metod. Účetnictví musí být totiž schopno poctivě a věrně zobrazovat ekonomickou realitu. Základním metodickým principem účetnictví je bilanční princip, který představuje rovnováhu pasiv a aktiv v rozvaze. Počet hospodářských operací, které proběhnou v podniku během jednoho účetního období, je značný a jejich záznam přímo do rozvahy by byl náramně problematický, došlo proto z praktického hlediska k rozkladu položek rozvahy na jednotlivé účty.

2.1 Účetní metody, principy a zásady

Český zákon o účetnictví ukládá účetním jednotkám povinnost účtovat o pohybu a stavu majetku, závazků, vlastního kapitálu, o nákladech a výnosech a výsledku hospodaření v souladu s účetními metodami. Pojem účetní metoda není definován, ale jsou uváděny příklady těchto metod buď přímo v zákoně nebo v navazující vyhlášce k vedení podvojného účetnictví pro podnikatele nebo v Českých účetních standardech. Účetní metodou se rozumí například způsoby oceňování a jejich použití, postupy při tvorbě opravných položek a rezerv, postupy odepisování apod. Účetní principy a zásady nejsou sice přímo upravovány samostatným právním předpisem, ale většina jich je obsažena v zákoně o účetnictví nebo v prováděcí vyhlášce.

Všechny operace v účetnictví by měly respektovat nejvyšší všem nadřazenou zásadu přejatou z amerických všeobecně uznávaných účetních standardů a to je požadavek věrného a poctivého zobrazení skutečnosti.

Věrné a poctivé zobrazení (§ 7 odst. 1 a 2 zákona o účetnictví)

Věrné a poctivé zobrazení je nevyšší účetní zásadou, která vyžaduje vést účetnictví tak, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podávala věrný a poctivý obraz předmětu

účetnictví a finanční situace podniku. Zobrazení je věrné, jestliže obsah položek účetní závěrky odpovídá skutečnému stavu, který je přitom zobrazen v souladu s účetními metodami, stanovenými zákonem o účetnictví. Zobrazení je poctivé, jsou-li při něm použity účetní metody způsobem, který vede k dosažení věrnosti. Pokud by výjimečně došlo k tomu, že použití účetních metod stanovených prováděcími právními předpisy bude neslučitelné s touto zásadou, je podnik povinen postupovat tak, aby byl podán věrný a poctivý obraz.

V anglosaském pojetí tento princip znamená, že účetní výkazy jsou vyhotoveny výhradně na účetních předpokladech a principech a že údaje v nich obsažené nejsou deformovány daňovými hledisky. Daňové zákony v USA neurčují, co a jak se smí v účetnictví zobrazit.

Účetní zásady nemají stejnou míru závažnosti. Náš účetní systém stanovuje níže uvedené zásady jako hlavní: [2]

- **Historická cena** – upřednostňuje oceňování na bázi historických cen (aktuálních v době pořízení aktiva či vzniku závazku).
- **Rozpoznání tržeb** – aby tržba mohla být vykázána v účetnictví, musí proběhnout výměna zboží či výrobku za peníze či jiné aktivum a tržba musí být zasloužená (tj. dodavatel poskytl vše k čemu se zavázal, aby si zasloužil úhradu).
- **Vzájemná souměření nákladů a výnosů** – k výnosům uvedených ve výsledovce musí být vykázány náklady s nimi související.
- **Plné zveřejnění** – účetní výkazy musí obsahovat takové množství a kvalitu informací, aby si externí uživatel mohl učinit správný názor.
- **Omezení** – každý účetní systém popisuje skutečnost s určitými omezeními. Velikost těchto omezení by neměla porušit vypovídací schopnost systému a současně cena informace by neměla (náklady na získání informace) přesáhnout jejich užitek. Uznávají se specifikace jednotlivých odvětví.

- **Zásada opatrnosti** – opatrnost je chápána jako rozumný odhad současných i budoucích jevů s přihlédnutím k rizikům a možným ztrátám a jejich vlivu na následující období. Obecně platí, že aktiva a výnosy se nesmí nadhodnocovat a pasiva a náklady podhodnocovat. Jde zejména o případy vyúčtování výdajů a výnosů příštích období. U nás je použití této zásady koordinováno s požadavky zákona o daních z příjmů, a proto nebude-li určitá operace zajišťující opatrnost daňově uznána, podnik ji mnohdy opomine. Zásada opatrnosti bývá v praxi uplatňována např. prostřednictvím těchto nástrojů:

- použití historických cen,
- tvorba opravných položek k majetku,
- tvorba rezerv,
- účtování o odloženém daňovém závazku.

Poslední vývoj na celosvětové úrovni směřuje k vykazování i některých případů nerealizovaných zisků, což může být pro některý podnik riskantní.

Následuje výčet dalších zásad, dle kterých se řídí české finanční účetnictví. Lze uvést nejdůležitější z nich:

- **Zásada vymezení účetní jednotky** (§ 1 odst. 2 zákona o účetnictví)
Účetní jednotka je relativně uzavřený celek, který vede účetnictví, sleduje svá aktiva a pasiva, účtuje o předmětu účetnictví, sestavuje a předkládá účetní výkazy.
- **Zásada nepřetržitosti trvání účetní jednotky** (§ 7 odst. 3 zákona o účetnictví)
Účetní jednotky jsou povinny používat způsoby oceňování a další postupy účtování způsobem vycházejícím z předpokladu nepřetržitosti trvání účetní jednotky. Pokud nastanou výjimečné skutečnosti (konkurz, likvidace), volí účetní jednotka v jednotlivých obdobích metody stanovené zvláštním standardem. Změní-li účetní jednotka způsoby oceňování a jiné účetní metody oproti minulému období, uvede

důvody, jejich vliv na majetek, závazky a finanční situaci a výsledek hospodaření v příloze k účetní závěrce.

- **Zásada nezávislosti účetních období** (§ 3 zákona o účetnictví)

Účetní jednotky účtují o skutečnostech, které mají dopad na předmět účetnictví, do účetního období, s nímž tyto skutečnosti věcně a časově souvisejí. Pokud tento princip není možné dodržet např. při opravách nesprávných údajů, mohou účetní jednotky účtovat i v účetním období, ve kterém došlo ke zjištění chyb. Účetním obdobím se rozumí dvanáct nepřetržitě po sobě jdoucích měsíců, za které se zjišťuje výsledek hospodaření. Účetním obdobím může být kalendářní či hospodářský rok, který může začínat pouze prvním dnem jiného měsíce než je leden. Na základě této zásady dochází k časovému rozlišování nákladů a výnosů v nejširším slova smyslu. Z hlediska správného zaúčtování jednotlivých účetních případů je proto důležité vědět, kdy došlo ke vzniku nákladů či výnosů bez ohledu na okamžik jejich zaplacení či přijetí.

- **Bilanční kontinuita** (§ 19 odst. 4 zákona o účetnictví)

Na základě této zásady musí být zajištěna návaznost konečných a počátečních stavů rozvahových účtů mezi jednotlivými účetními obdobími. Tato zásada je zapracována do Českých účetních standardů a platí i pro podrozvahové účty.

- **Vymezení okamžiku realizace** (zákon o účetnictví či České účetní standardy)

Okamžikem realizace se rozumí den, kdy došlo ke splnění dodávky či poskytnutí služby, tzn., že účetní jednotka účtuje o nákladech a výnosech bez ohledu na okamžik jejich zaplacení nebo přijetí peněžních prostředků. U většiny běžných účetních případů se na účty nákladů, výnosů a rozvahové účty účtuje v den přijetí faktury popř. obdobného dokladu.

Účetní metodika definuje další zvláštní případy, ve kterých se příslušné transakce považují za realizované a účtují se do výsledku hospodaření.

Jde především o:

- většinu kurzových rozdílů zjištěných k rozvahovému dni v aktivech a závazcích vyjádřených v cizí měně,
- rozdíly vyplývající z přecenění majetku na reálnou hodnotu,
- aktivaci vlastních nákladů u zásob vytvořených vlastní činností nebo aktivaci nákladů při pořízení dlouhodobého majetku vlastní činností.

- **Zásada stálosti metod** (§ 7 odst. 4 zákona o účetnictví)

Je nutné, aby účetní jednotka zajistila provázanost a srovnatelnost účetních informací v čase a to vyžaduje stálost při uplatňování pravidel a postupů pro oceňování majetku a pro předkládání účetní závěrky. Uspořádání a označování položek rozvahy a výkazu a zisku a ztráty a jejich obsahové vymezení, účetní metody, zejména způsoby oceňování a účetní postupy použité v jednom účetním období nesmějí účetní jednotky změnit v následujícím účetním období. Částečná či úplná změna je možná pouze z důvodu změny předmětu podnikání či z důvodu zpřesnění věrného zobrazení nebo zkvalitnění vypovídací schopnosti účetní závěrky. Každou takovou změnu s jejím řádným odůvodněním musí účetní jednotka uvést v příloze k účetní závěrce.

- **Zákaz kompenzace**

(§ 7 odst. 6 zákona o účetnictví, § 58 prováděcí vyhlášky pro podnikatele)

Účetní jednotky jsou povinny účtovat o aktivech, pasivech, jakož i o finančních prostředcích státního rozpočtu a finančních prostředcích rozpočtů územních samosprávných celků, nákladech a výnosech v účetních knihách odděleně a zobrazovat je v účetní závěrce samostatně, bez jejich vzájemného zúčtování. Výjimky stanovuje prováděcí vyhláška k vedení podvojného účetnictví podnikatelů, podle níž je vzájemné zúčtování mezi účty nákladů a výnosů a mezi účty majetku a závazků v účetnictví a kompenzované vykazování položek v účetní závěrce možné pouze v případech účtování a vykazování:

- dobropisů týkajících se konkrétní nákladové, či výnosové položky a vztahujících se ke stejnému účetnímu období, ve kterém byl náklad nebo výnos zúčtován,
- doměrků a vratek daní z příjmů, nepřímých daní a poplatků,
- odložených daňových pohledávek a závazků,
- rozdílů zjištěných při inventarizaci, které vznikly ve stejném inventarizačním období prokazatelně neúmyslnou záměnou jednotlivých druhů, u kterých je tato záměna možná vzhledem k charakteru druhů zásob,
- rezerv, opravných položek k aktivům,
- komplexních nákladů příštích období.

V účetní závěrce je dovoleno při vykazování položek vzájemně kompenzovat:

- kurzové rozdíly,
- zisky a ztráty z přecenění majetku a závazků na reálnou hodnotu,
- pohledávky a závazky (s výjimkou záloh) vůči téže osobě, které mají dobu splatnosti do jednoho roku a jsou vedeny ve stejných měnách,
- vykazování vlastních dluhopisů.

- **Oceňování** (§ 24 a § 25 zákona o účetnictví)

Účetní jednotka oceňuje majetek zpravidla v okamžiku uskutečnění účetního případu podle § 25 zákona o účetnictví, tj. v zásadě pořizovacími cenami, vlastními náklady, jmenovitou hodnotou a reprodukční pořizovací cenou. Kromě způsobu oceňování historickými cenami (pořizovací cena a ocenění na úrovni vlastních nákladů) může účetní jednotka uplatnit pro vybrané složky aktiv a závazků reálnou hodnotu k rozvahovému dni.

K metodickým prvkům účetnictví patří také znázornění samotného účtu a soustavy účtů, dále forma a vedení účetních knih či zapisování účetních záznamů. Jednotlivé prvky, které jsou používány v našem účetním systému jsou rozpracovány v následujících oddílech.

2.2 Účet a soustava účtů

Účetnictví podniku jako celek je pojmáno jako informační systém. Prvky účetního systému představují jednotlivé účetní záznamy, tj. data týkající se předmětu účetnictví. K zachycení stavu a pohybu aktiv i pasiv účetní jednotky na velmi podrobné úrovni byl zaveden účet, který je základním třídícím znakem účetnictví. Účtem rozumíme technickou pomůcku účetnictví, která umožňuje zachycování průběhu hospodářského procesu týkajícího se jednoho druhu aktiv, pasiv, nákladů či výnosů. Každý účet má dvě strany a lze ho následovně schématicky zobrazit.

Obr. 1 Schematické znázornění účtu

Číslo a název účtu	
Má dáti (MD)	Dal (D)
Debet	Kredit
Na vrub	Ve prospěch

Zdroj: [7], s. 32

V účetnictví plní účet následující funkce: [7]

- umožňuje třídění údajů o operacích zachycených v účetních dokladech,
- zabezpečuje sledování příslušného druhu prostředků či zdrojů,
- usnadňuje příjem informací u uživatelů,
- zajišťuje dvoustrannost při třídění údajů,
- třídí a sumarizuje údaje z dokladů ve vzájemných souvislostech.

Účty můžeme dělit dle jejich vztahů k výkazům na : [2]

Rozvahové účty - slouží pro rozepisování položek a hodnot rozvahy do dvou skupin účtů, aktivních a pasivních. Na aktivních účtech se zachycuje stav a pohyby aktiv a pasivní účty slouží pro evidenci stavu a pohybu pasiv rozvahy.

Výsledkové účty – užívá účetní jednotka ke sledování nákladů a výnosů. Jedná se o účty s jednostranným charakterem, na nichž se účtuje narůstajícím způsobem.

Závěrkové účty – pomocí nich dochází k otevírání a uzavírání účetních knih. Rozvahové účty se otevírají pomocí počátečního účtu rozvažného a uzavírají přes konečný účet rozvažný. Konečné stavy výsledkových účtů se převádějí na účet zisku a ztráty.

Dle stupně detailnosti zachycovaných informací lze účty rozdělit na :

Syntetické účty – jejichž úkolem je zachycovat souhrnným způsobem všechny účetní případy, které se daného účtu týkají. Tyto účty jsou uvedeny v účtové osnově, kde mají třímístné označení.

Analytické účty – umožňují rozepsat jednotlivé syntetické účty podle různých hledisek a poskytují tak potřebnou míru podrobnosti nutné pro vedení účetnictví. Lze uvést jednoduchý příklad.

Příklad 2

Společnost nakupuje materiál, který eviduje na dvou analytických účtech (AÚ).

Materiál na skladě				AÚ – Základní materiál				AÚ – Pomocný materiál			
PS	11	(2)	16	PS	7	(2)	6	PS	4	(2)	10
(1)	9	(5)	8	(3)	3	(5)	5	(1)	9	(5)	3
(3)	5			(4)	1			(3)	2		
(4)	1			KS	0			KS	2		
KS	2										

Příklad 2 znázorňuje rozepsání syntetického účtu Materiál na skladě na analytické účty Základní materiál a Pomocný materiál. Jde o podrobnější evidenci jednotlivých účetních případů. Např: položka počáteční stav je 11 jednotek a ta je složena ze 7 jednotek základního materiálu a 4 jednotek pomocného materiálu. Takto rozepsané účty poskytují účetní jednotce podrobnější informace o stavu a složení jednotlivého syntetického účtu.

2.3 Účetní knihy

Účetní operace, které vyplývají z účetních dokladů, se zachycují v účetních knihách. Účetní jednotky jsou povinny otevírat účetní knihy kde dni svého vzniku a k prvnímu dni účetního období a uzavírat je k poslednímu dni účetního období a ke dni zániku účetní jednotky. Po uzavření účetních knih a sestavení účetní závěrky účetní jednotka nesmí přidávat do uzavřených účetních knih další účetní zápisy. Podle § 12 zákona o účetnictví musí účetní jednotky povinně vést následující účetní knihy:

- deník či deníky,
- hlavní knihu,
- knihy analytických účtů,

- knihy podrozvahových účtů.

Důležité je poznamenat, že Mezinárodní účetní standardy IAS/IFRS ani Americké všeobecně uznávané účetní standardy US GAAP (lze dodat, že ani Evropské direktivy) se nezabývají takovými problémy, jako je vedení účetních knih či vypracování účtových osnov a nehodlají tak činit ani v budoucnu. Veškeré způsoby zobrazení účetních transakcí jsou ponechány jednotlivým zemím, aby samy koncipovaly své národní účtové osnovy, jež by odpovídaly požadavkům IAS/IFRS.

Nyní lze vymezit obsah a náplň účetních knih, které účetní jednotky používají.

HLAVNÍ KNIHA

Hlavní kniha obsahuje syntetické účty a na nich věcně uspořádané účetní zápisy. Získávají se z ní nejdůležitější informace o stavu a pohybu jednotlivých složek aktiv, pasiv, nákladů a výnosů. Název této účetní knihy pochází z doby, kdy se účetnictví vedlo ve vázaných či později volných účetních knihách, a tento název se zachoval i do dnes, kdy jsou jednotlivé účty vedeny pouze v paměti počítače. Při vedení účetnictví na počítači už zpravidla nedochází k samostatnému zadávání údajů na jednotlivé účty v hlavní knize, ale tento záznam je proveden automaticky po zachycení příslušného účetního případu z prvotního dokladu. Hlavní kniha obsahuje syntetické účty podle účtového rozvrhu, který si stanoví každá účetní jednotka a který obsahuje všechny účty potřebné k zaúčtování všech předpokládaných účetních případů v daném účetním období. Tato účetní kniha musí podle českého zákona o účetnictví obsahovat minimálně tyto údaje:

- počáteční zůstatky ke dni, k němuž se otevírá hlavní kniha,
- souhrnné obraty strany Má dáti a Dal nejvýše za kalendářní měsíc,
- konečné zůstatky k okamžiku, ke kterému se sestavuje účetní závěrka.

Kalendářní měsíc tak představuje relativně samostatné dílčí období hospodářské činnosti podniku. Často bývá odděleno od předchozího a následujícího měsíce formálním uzavřením účtů tj. tak zvanou měsíční účetní uzávěrkou. Rovněž se provádí ověření formální správnosti účetnictví a v případě, vyžadují-li to potřeby podnikového řízení, vyhotovuje se měsíční účetní závěrka, tzn. dochází k sestavení měsíčních účetních výkazů. Na jejich základě mohou poté manažeři podniku kontrolovat plnění stanovených plánů a přijímat potřebná rozhodnutí.

DENÍK

Tato účetní kniha tvoří svoji podstatou chronologický seznam účetních zápisů o jednotlivých účetních operacích (dokladech). Deníkem účetní jednotka prokazuje, že byly zaúčtovány všechny účetní případy daného účetního období. Do deníku se zapisuje i účtovací předpis (předkontace přejatá z přezkoušeného účetního dokladu). Předkontace udává čísla účtů, kterých se účetní případ týká a na které bude operace zaúčtována do hlavní knihy. Je nutné dodat, že z hlediska srovnatelnosti mezi jednotlivými účetními jednotkami jsou dnes již čísla účtů nepodstatná. Každá účetní jednotka si je totiž může zvolit sama a dochází tak k rozdílné evidenci.

Deník propojuje účetní doklady s ostatními účetními knihami. Deník má tak další důležitou kontrolní funkci: Úhrn peněžních částek za sledované období (deníkový obrat) se musí shodovat se součtem obrátů stran Má dáti (a Dal) všech syntetických účtů, popř. analytických účtů za toto období. Má-li hlavní kniha obsahovat měsíční obraty účtů, jak to vyžaduje naše právní úprava, musí být deníkový obrat zjišťován za jednotlivé měsíce. Po formální stránce musí deník obsahovat: [5]

- číslo řádku deníku,
- datum zapsání položky do deníku,
- druh a číslo dokladu, na základě kterého byla položka zapsána,
- slovní popis operace (není nutný, ale vhodný pro informaci),

- účet MD, D (označení účtů v hlavní knize, na kterých bude operace zachycena),
- částku.

Obr. 2 Ukázka deníku

Pol.	Datum	Číslo dokladu	ÚČETNÍ PŘÍPAD	Účet		Kč
				MD	D	

Zdroj: [4], s. 34

KNIHY ANALYTICKÝCH ÚČTŮ

Tyto knihy obsahují jednotlivé analytické účty, v nichž jsou podrobně rozváděny účetní zápisy hlavní knihy. Úprava knih analytických účtů není právně zakotvena a forma vedení je zcela v kompetenci dané účetní jednotky. Peněžní částky v knihách analytických účtů musí odpovídat příslušným souhrnným peněžním částkám, obratu a nebo zůstatkům syntetických účtů, k nimž se tyto knihy vedou. V knihách analytických účtů nelze použít jen měrných jednotek a jednotek množství, ale účetní jednotky jsou povinny uvádět zároveň i peněžní vyjádření. K jednomu syntetickému účtu je možné vytvořit analytické účty z různých hledisek. Mezi nejběžnější patří členění syntetického účtu z hlediska místního, druhového či podle zodpovědnosti. Pro jednotlivé analytické účty potom platí, že: [2]

- součet PS analytických účtů se rovná PS syntetického účtu,
- součet přírůstků (úbytků) na analytických účtech se rovná přírůstku (úbytku) na syntetickém účtu,

- součet KS na analytických účtech se rovná KS na syntetickém účtu.

Pro ověření této shody se sestavuje kontrolní soupiska analytických účtů, jejíž možnou podobu znázorňuje následující obrázek.

Obr. 3: Kontrolní soupiska k účtu Dodavatelé

Analytický účet	Počáteční stav		Obraty		Konečný stav	
	MD	D	MD	D	MD	D
Dodavatel A						
Dodavatel Z						
Celkem	Σ MD	Σ D	Σ MD	Σ D	Σ MD	Σ D

Zdroj: [5], s. 82

KNIHY PODROZVAHOVÝCH ÚČTŮ

Do těchto účetních knih se zachycují účetní zápisy, které nelze provést v deníku nebo v hlavní knize. Například se může jednat o evidování majetku, který účetní jednotka používá, ale který není formálně v jejím vlastnictví, tj. majetek získaný pomocí finančního leasingu, přijaté zástavy, poskytnuté záruky, apod.

Účetní knihy mají pro účetní jednotku velký informační význam. Jednotlivé účetní případy jsou zachycovány věcně, podle data nebo může být také vedena analytická evidence. Je zachyceno veškeré hospodaření podniku. Pozitivní vliv má jistě také to, že si každá účetní jednotka může sama volit strukturu, názvy položek v rámci účetních skupin (účtů), a tím tak lépe poskytovat věrný a poctivý obraz skutečnosti.

2.4 Účetní záznamy

V současné době, kdy je účetnictví ve valné většině případů vedeno s využitím výpočetní techniky, používá zákon o účetnictví termín účetní záznam, který představuje data, která jsou nositeli informací týkajících se předmětu účetnictví či jeho vedení. Účetní záznam může mít buď písemnou nebo technickou formu. Písemná forma znamená záznam provedený rukopisem, psacím strojem, tiskařskými či reprografickými technikami nebo tiskovým výstupním zařízením výpočetní techniky, jehož obsah je čitelný pro fyzickou osobu. Naproti tomu technický záznam představuje záznam provedený elektronickým, optickým či jiným způsobem, který není označen jako zápis písemný a který umožňuje jeho převedení do podoby čitelné pro fyzickou osobu. Účetní jednotka může převést účetní záznam z jedné formy do druhé, ale v tom případě musí zajistit, aby obsah účetního záznamu v nové i staré formě byl shodný.

Podstatou účetního záznamu je určitým způsobem zaznamenat hospodářskou operaci do účetnictví. Jednotlivé záznamy obsahují peněžní částku, číslo účetního dokladu, datum, stručný popis účetní operace a popř. i souvztažný účet. Český zákon o účetnictví stanoví, že účetní záznamy musí být prováděny v českém jazyce, a to přehledně, srozumitelně a způsobem zaručujícím jejich trvanlivost. Zákon k tomu dodává, že skutečný stav má být zobrazen v souladu s účetními metodami, které podnik užívá.

Účetní záznamy lze dělit na : [4]

- **věcné**, tzn. zápisy z hlediska systematického na účty hlavní knihy,
- **časové**, které se zachycují do deníku a jsou uspořádány tak, jak vznikly,
- **původní**, jež představují zaúčtování jednotlivé operace,
- **sborníkové**, tzn. ty, které hromadně zachycují celé skupiny stejnorodých operací,
- **jednoduché**, které vyjadřují souvztažnost pouze jedné dvojice účtů,
- **složené**, jež představují souvztažnost mezi více než dvojicí účtů, ovšem při zachování principu podvojnosti.

Zákon o účetnictví vymezuje ještě pojmy podpisový záznam a identifikační záznam. Podpisovým záznamem se rozumí účetní záznam, jehož obsahem je vlastnoruční podpis nebo elektronický podpis a nebo také obdobný průkazný účetní záznam v technické formě. Obě formy mohou být použity na místě, kde se vyžaduje vlastnoruční podpis. Identifikační záznam je připojený k jinému účetnímu záznamu a to buď automaticky technickým prostředkem nebo odpovědnou fyzickou osobou. Tento typ záznamu umožňuje jednoznačné určení uvedeného technického prostředku nebo fyzické osoby.

2.5 Vnitřní kontrolní systém

Při zpracování účetních informací může dojít k různým chybám, jak po formální tak i po věcné stránce. Kvůli tomu je do účetnictví zabudován kontrolní systém, který napomáhá tomu, aby účetnictví bylo vedeno úplně, průkazně a věrohodně. Mezi hlavní složky toho systému, který je využíván především v závěru účetního období, patří: [4]

- přezkušování účetních dokladů,
- souběžné provádění účetních zápisů z hlediska časového a věcného,
- kontrolní soupisky,
- ověření klíčových vazeb procesu zpracování účetních informací pomocí kontrolních čísel,
- sestavování předvahy,
- inventarizace aktiv a závazků.

V souvislosti s kontrolním systémem zákon o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, ukládá podnikům povinnost uschovávat účetní záznamy v písemné či technické formě po

dobu stanovenou v § 31 zákona o účetnictví. S úschovou je spojena i povinnost zabezpečení patřičné ochrany účetních záznamů. Za nedodržení lhůt úschovy či nezajištění průkaznosti účetních záznamů jsou stanoveny pokuty ve výši 3 %, rep. 6 % z hodnoty celkových aktiv podniku.

3. HLAVNÍ ÚČETNÍ VÝKAZY

Podniky z nejrozličnějších států světa vyhotovují a předkládají účetní výkazy externím uživatelům. Ačkoli účetní výkazy zpracované v různých zemích podle jejich národních účetních standardů se mohou na první pohled jevit obdobné, existují mezi nimi odlišnosti vyplývající z rozdílnosti ekonomických, právních, sociálních a kulturně historických poměrů jednotlivých zemí. Tyto okolnosti vedou k tomu, že národní účetní principy jednotlivých zemí se odlišují ve stanovení cílů účetního výkaznictví, ve vymezení vztahu mezi účetnictvím a daněmi, v definování základních prvků účetních výkazů, v ocenění, vykazování apod. Národní účetnictví dané země je tedy založeno na koncepčním rámci národních účetních standardů, ovšem řada zemí včetně ČR se k sestavení koncepčního rámce dosud nedopracovala. Obecná východiska k sestavování účetních výkazů jsou podle US GAAP a IAS/IFRS co do podstaty shodná, i když určité jemné odlišnosti existují. Liší se hlavně po formální stránce.

V současné době probíhá projekt konvergence, jehož cílem je co nejužší harmonizace úpravy IAS/IFRS a US GAAP tak, aby postupně vznikl systém standardů, který bude slučitelný v evropském i americkém (tudíž celosvětovém) ekonomickém prostředí. Již dnes je tato kompatibilita na vysoké úrovni a uživatel seznámený s IAS/IFRS nebude mít zásadnější problém porozumět výkazům a výročním zprávám zpracovaným podle metodiky US GAAP.

Mezi hlavní účetní výkazy patří:

- rozvaha,
- výkaz zisku a ztráty,
- příloha k účetním výkazům.

Hlavním cílem účetních výkazů je podávat věrný obraz o podniku: o jeho finanční pozici k určitému datu, o jeho výkonnosti v intervalu vykazovaného období a o změnách ve finanční pozici nebo o stavu peněžních toků.

Informace o výkonnosti podniku a jeho finanční pozici zajišťuje primárně rozvaha.

3.1 Rozvaha

Rozvahou se rozumí uspořádaný přehled majetku účetní jednotky, a to z hlediska jeho složení a zdrojů financování v peněžním vyjádření. Toto přehledné uspořádání majetku a zdrojů krytí lze chápat jako hlavní funkci rozvahy, protože na základě těchto údajů mohou manažeři řídit daný podnik a zároveň sledovat vývoj daného podniku v časové řadě. Rozvahu lze schématicky rozdělit do dvou částí. První částí je strana aktiv rozvahy (rozdělení majetku dle jeho struktury) a druhou částí je strana pasiv rozvahy (rozdělení podle zdrojů krytí). Tento dvojí pohled na majetek se označuje jako bilanční princip a musí platit následující **bilanční rovnice**:

$$\Sigma \text{ AKTIV} = \Sigma \text{ PASIV} \quad (1)$$

$$\Sigma \text{ hodnot majetku} = \Sigma \text{ hodnot zdrojů krytí} \quad (2)$$

Pro lepší představu rozvahy je vhodné zobrazit schéma rozvahy v tzv. T-formě v následujícím obrázku 4.

Obr. 4 Schéma rozvahy

AKTIVA	PASIVA
Pohledávky za upsaný vlastní kapitál I. Stála aktiva Dlouhodobý hmotný majetek Dlouhodobý nehmotný majetek Dlouhodobý finanční majetek II. Oběžná aktiva Zásoby Dlouhodobé pohledávky Krátkodobé pohledávky Finanční majetek III. Ostatní aktiva Přechodné účty aktiv	I. Vlastní kapitál Základní kapitál Kapitálové fondy Fondy ze zisku Výsledek hospodaření minulých let Výsledek hospodaření běžného roku II. Cizí zdroje Rezervy Dlouhodobé závazky Krátkodobé závazky Bankovní úvěry a výpomoci III. Ostatní pasiva Přechodné účty pasiv

$$\Sigma \text{ AKTIV} = \Sigma \text{ PASIV}$$

Zdroj: [2], s. 29

Strana aktiv rozvahy představuje majetek účetní jednotky řazený dle jeho likvidity. Naproti tomu stojí strana pasiv, která znázorňuje zdroje financování tohoto majetku. Strana aktiv a pasiv se vždy musí rovnat, jak ukazuje výše zmíněný bilanční princip.

Nyní je možné podrobněji rozepsat položky rozvahy.

AKTIVA

Český zákon o účetnictví pojem aktiva vůbec nevymezuje. Aktiva jsou definována v koncepčním rámci mezinárodních účetních standardů IAS/IFRS a náš účetní systém pouze předpokládá jejich znalost. Aktivum (Asset) podle IAS/IFRS je zdroj kontrolovaný společností, který je výsledkem minulých událostí, a od kterého se očekává budoucí ekonomický prospěch pro společnost.¹⁾

Česká účetní praxe zobrazuje aktiva jako majetek účetní jednotky, který se člení na dvě základní části. Liší se dobou, po kterou slouží v provozu v rámci hospodářské činnosti podniku. Rozlišují se stálá aktiva a oběžná aktiva. Stálými aktivy se rozumí dlouhodobý majetek a mezi oběžná aktiva patří zásoby, pohledávky, finanční majetek a peněžní prostředky.

Dlouhodobý (fixní, neoběžný) majetek je majetek, který slouží podniku dlouhodobě a jeho spotřeba neprobíhá najednou, ale postupně. Do hodnoty výrobků se promítá ve formě odpisů.

Dlouhodobý majetek se může dále dělit na hmotný, nehmotný a finanční majetek.

Mezi dlouhodobý hmotný majetek patří budovy, haly, stavby, samostatné movité věci a soubory movitých věcí, pěstitelské celky trvalých porostů, základní stádo a tažná zvířata, otvírky nových lomů, pískoven a hlinišť.

Dlouhodobý nehmotný majetek tvoří software, ocenitelná práva, patenty, licence, know how, nehmotné výsledky výzkumu a vývoje a zřizovací výdaje a goodwill.

Dlouhodobým finančním majetkem se rozumí cenné papíry a podíly, půjčky poskytované na dobu delší než jeden rok a pronajatý dlouhodobý nehmotný majetek.

¹⁾ IAS/IFRS Mezinárodní standardy účetního výkaznictví [online]. [cit. 4. 4. 2005].

Dostupné z: <http://www.vox.cz/data/publikace/ukazky/publikace_28.doc>

Oběžný (krátkodobý) majetek je majetek, který se při hospodářské činnosti podniku spotřebovává najednou nebo se v podniku používá po dobu kratší než jeden rok.

Mezi oběžný majetek patří zásoby, krátkodobý finanční majetek, peníze, účty v bankách a pohledávky.

Podstatnou částí oběžného majetku jsou zásoby, které lze ještě dále dělit na:

- Materiál – základní materiál, pomocné a provozovací látky, náhradní díly, vratné obaly a drobný hmotný majetek.
- Zásoby vlastní výroby – nedokončená výroba, polotovary, výrobky, zvířata.
- Zboží – zahrnují se sem movité věci, které účetní jednotka nakupuje za účelem dalšího prodeje.

PASIVA

Pojem pasiva opět český právní řád nevymezuje, pouze předpokládá jeho znalost. IAS/IFRS definuje pouze pojem závazek (Liability). Je to současná povinnost společnosti, která vznikla jako důsledek minulých událostí a od jehož vypořádání se očekává odliv zdrojů, které přinášejí společnosti ekonomický prospěch.²⁾

V českém účetnictví vyjadřují pasiva původ majetku, tzn. z jakých finančních zdrojů byl majetek pořízen.

Z hlediska vlastnictví jsou pasiva dvojího druhu. Jedná se o vlastní zdroje (kapitál) a cizí zdroje.

²⁾ IAS/IFRS Mezinárodní standardy účetního výkaznictví [online]. [cit. 4. 4. 2005].

Dostupné z: <http://www.vox.cz/data/publikace/ukazky/publikace_28.doc>

Vlastní zdroje mají charakter trvalých zdrojů, které byly do podniku vloženy jeho majiteli či investory nebo je podnik vytvořil v rámci své hospodářské činnosti. Vlastní zdroje se rozdělují na:

Základní kapitál představuje úhrnnou hodnotu, která se může v aktivech projevit v peněžní i nepeněžní formě. Tato složka pasiv je tvořena vklady do podniku při jeho vzniku nebo při dodatečném zvyšování základního kapitálu. Výše základního kapitálu a způsoby jeho tvorby jsou různé a záleží na konkrétním typu podniku.

Kapitálové fondy jsou vytvářeny z kapitálových vkladů, které nezvyšují základní kapitál podniku.

Fondy tvořené ze zisku vznikají z kladných výsledků hospodaření podnikatelských subjektů. Tyto fondy buď vznikají přímo ze zákona, potom se mluví o zákonných rezervních fondech, nebo jejich tvorba závisí a rozhodnutí orgánů společnosti a potom jde o tzv. statutární a ostatní fondy.

Výsledek hospodaření je tvořen rozdílem mezi výnosy a náklady. Účetní jednotka ho z rozvahy zjistí, když porovná stranu aktiv se stranou pasiv. V případě, že aktiva jsou větší než pasiva, dosahuje podnik zisku a v opačném případě ztráty. Zisk představuje zvýšení vlastního kapitálu účetní jednotky, ztráta jeho snížení.

Cizí zdroje představují kapitál, které podnik získal z jiných než vlastních zdrojů. Tento druh kapitálu bude muset účetní jednotka dříve nebo později splatit svým věřitelům. Mezi cizí zdroje patří hlavně:

Závazky - představují dluhy, které má podnik vůči svému okolí, tj. dodavatelům, státu, finančním institucím nebo vůči svým zaměstnancům, společníkům či investorům. Závazky jsou buď krátkodobé, které slouží k financování provozní činnosti podniku, nebo dlouhodobé, pomocí nichž podnik hraď pořízování dlouhodobého majetku.

Rezervy představují část záměrně nevykázaného zisku. Jsou to položky, které účetní jednotka tvoří na případná rizika související s podnikáním nebo na přesně vymezené účely. Na rozdíl od např. rezervního fondu se vytvářejí na vrub nákladů, čímž snižují výsledek hospodaření účetní jednotky.

IAS/IFRS definují pro potřeby finančního účetnictví pouze tři stavební prvky rozvahy, jež mají přímý vztah k měření finančního postavení podniku. Jedná se o aktiva, závazky a vlastní kapitál. US GAAP vymezují navíc další dva prvky rozvahy, a to takové, které ovlivňují výši vlastního kapitálu v důsledku operací podniku s vlastníky podniku, kteří mohou do podniku vkládat nebo z něho vybírat. Jde o vklady vlastníků a převody (výběry, rozdělení) vlastníků. Pro posouzení toho, zda podnik uchovává vlastní kapitál, je důležité vědět, jak se vůči podniku chovají jeho vlastníci: zda přispívají k jeho trvání nebo z něho bohatství odčerpávají. To také dovolí lépe posoudit, jak k uchování kapitálu přispívá sám podnik svojí výkonností, jež se projeví jako zisk či ztráta.

Co se týče podoby rozvahy, tak IAS/IFRS i US GAAP své požadavky nevtěluje do žádného standardizovaného formátu. Ponechávají na podniku, aby sám zvolil tu nejvhodnější formu s cílem zajistit externím uživatelům takový rozsah informací a v takové formě, aby si mohli učinit správný názor na finanční pozici, výkonnost a peněžní toky podniku. Přesto lze u podniků téhož odvětví vysledovat jisté tendence vyhotovování podobných formátů účetních výkazů, což lze jen uvítat.

Rozvaha v českém účetním systému je zobrazována v souladu se 4. direktivou EU, která dovádí rozvahu až do formalizované podoby, kdy předkládá k výběru 2 vzory v podrobné struktuře. V mnoha případech se ponechává právo volby, jež může využít sám stát nebo přímo podnik. Tato situace vysvětluje důvody, proč jsou účetní výkazy členských zemích EU navzájem nesrovnatelné, ač jsou čtvrtou direktivou harmonizovány. Rada EU se snažila tuto situaci vyřešit tím, že v roce 2002 vydala nařízení, ve kterém společnostem emitující veřejně obchodovatelné cenné papíry ukládá povinnost sestavovat nejpozději od roku 2005 konsolidované účetní závěrky podle IAS/IFRS.

Informace o efektivnosti činnosti podává primárně výkaz zisku a ztráty.

3.2 Výkaz zisku a ztráty

Tento účetní výkaz analyzuje strukturu výsledku hospodaření podle jednotlivých činností (provozní, finanční a mimořádná). Prostřednictvím výkazu zisku a ztráty podnik sleduje své náklady a výnosy za určité období. Vzhledem k tomu, že finanční účetnictví v ČR je převážně orientováno na zajištění podkladů pro výpočet daně z příjmů, slouží tento výkaz především jako nástroj ke zjištění základu pro výpočet daně z příjmů. Ze zákona o účetnictví vyplývá povinnost zúčtovat náklady a výnosy do účetního období, s nímž věcně a časově souvisejí, tzn. do období, v němž probíhal daný hospodářský proces, a nikoli do období, kdy byla realizována platba.

NÁKLADY

Pojem náklady není v českých účetních předpisech definován. Náklady jsou chápány jako spotřeba veškerých statků a služeb, které podnik vynaloží v průběhu své hospodářské činnosti. Jedná se především o spotřebu zásob, služeb, vyplacené mzdy zaměstnanců, jiné provozní náklady, finanční a mimořádné náklady. Náklady se pro požadavky výkazu zisku a ztráty člení na provozní, finanční a mimořádné.

Podle IAS/IFRS jsou náklady (Expenses) snížením ekonomického prospěchu, které se projeví úbytkem nebo snížením aktiv nebo zvýšením závazků, a které vede v účetním období k poklesu vlastního kapitálu jiným způsobem než jeho odčerpáním vlastníky.³⁾

³⁾ IAS/IFRS Mezinárodní standardy účetního výkaznictví [online]. [cit. 4. 4. 2005].

Dostupné z: <http://www.vox.cz/data/publikace/ukazky/publikace_28.doc>

VÝNOSY

Pro výnosy rovněž neexistuje v českých účetních předpisech rozpracovaná definice, ale pro naše účetnictví obecně představují kategorii výstupů hospodářského procesu účetní jednotky, které jsou určitým způsobem oceněny. Tak to chápe náš systém účetnictví. Výnosy se zpravidla dělí na provozní, finanční a mimořádné, což je ekvivalentní ke třídění nákladů ve výkazu zisku a ztráty.

Výnosy (Income) podle IAS/IFRS jsou zvýšením ekonomického prospěchu, které se projeví buď zvýšením aktiv nebo snížením závazků, a k němuž dochází v průběhu účetního období jiným způsobem než vkladem vlastníků.⁴⁾

Rozdíl mezi náklady a výnosy tvoří výsledek hospodaření. Je-li výsledek hospodaření kladný, výnosy jsou vyšší než náklady, hovoří se o zisku. V opačném případě, kdy hospodářský výsledek je záporný, výnosy jsou nižší než náklady, hovoří se o ztrátě.

IAS/IFRS uvádějí také pojmy *zisky (gains) a ztráty (losses)*. Pojem income zahrnuje na jedné straně pojem revenues (výnosy – tržby), na straně druhé pojem gains (výnosy – zisky). Pojem expenses zahrnuje jednak expense (náklady), jednak losses (ztráty). Pojmy gains a losses standardy nedefinují samostatně, jejich popis je však uveden v Koncepčním rámci. Příkladem gains je podle Koncepčního rámce IAS/IFRS zisk z vyřazení dlouhodobých aktiv nebo nerealizované zisky, které vyplývají z přecenění cenných papírů a ze zvýšení účetní hodnoty dlouhodobých aktiv. Příkladem ztráty (loss) je podle Koncepčního rámce IAS/IFRS požár nebo potopa a ztráty z vyřazení dlouhodobých aktiv, dále nerealizované ztráty, vyplývající např. ze změny směnného kursu cizí měny u půjček společnosti (dlouhodobých investic) v této měně.

⁴⁾ IAS/IFRS Mezinárodní standardy účetního výkaznictví [online]. [cit. 4. 4. 2005].

Dostupné z: <http://www.vox.cz/data/publikace/ukazky/publikace_28.doc>

Z hlediska formální úpravy se výkaz zisku a ztráty vyskytuje v následujících variantách:

- **horizontální** uspořádání je podobné rozvaze, kdy na jedné straně se zapisují náklady (obvykle vlevo) a na druhé straně jsou výnosy (obvykle vpravo). Tato forma výkazu je sestavována dle Evropských direktiv.
- **vertikální** uspořádání odpovídá oficiálnímu formuláři výsledovky, se kterým je možné se setkat v české praxi, kde účetní jednotky účtují v systému finančního účetnictví. Vyhláška č. 500/2002 Sb. uvádí uspořádání a označování položek výkazu zisku a ztráty v druhovém členění nebo v účelovém členění:

druhové členění: v tomto případě je výkaz sestaven tak, že se porovnávají jednotlivé položky výnosů a nákladů, a to podle jednotlivých druhů a zjišťuje se zvlášť výsledek hospodaření z jednotlivých oblastí, tj. provozní, finanční a mimořádný výsledek hospodaření; toto uspořádání umožňuje zjistit nejen obchodní marži, ale také celkovou případnou hodnotu (viz příloha č. 2),

účelové členění – podstatou tohoto členění je to, že položky výkazu zisku a ztráty jsou sestavovány na základě účelu, tj. je zde možné vidět alespoň částečnou podobnost s kalkulačním vzorcem a již se nesleduje odděleně výsledek hospodaření za provozní a finanční činnost, ale přímo se zjišťuje výsledek hospodaření za běžnou činnost. (viz příloha č. 3).

Oba vertikální vzory výsledovky převzala ČR do své národní úpravy.

IAS/IFRS nestanoví standardní formát výkazu zisku a ztráty. Podnik ale musí uvést analýzu nákladů buď podle jejich účelu, nebo podle druhu. Podle IFRS musí být ve výkazu zisku a ztráty uvedeny minimálně tyto položky: výnosy, finanční náklady, podíl na výsledku přidružených společností a společných podniků, daňový náklad, hrubý zisk/ztráta z prodeje majetku nebo z ukončovaných činností a čistý zisk/ztráta za účetní období.

Podle US GAAP se používají běžně dva způsoby vykazování: jednostupňová forma a vícešupňová forma. V jednostupňové formě jsou základní položky provozních a ostatních

výnosů rozčleněny do podpoložek a poté sečteny do celkových výnosů. Obdobně jsou vykazovány provozní a ostatní náklady. Rozdílem souhrnných výnosů a souhrnných nákladů se zjistí čistý zisk/ztráta za období. Vícestupňová forma výsledovky je založena na odčlenění provozních a neprovozních aktivit a na bohatším členění nákladů a výnosů. Tím se získá větší počet mezisoučtů a prohloubí se pohled na výkonnost podniku.

Informace o změnách ve finanční pozici obsahuje příloha k účetním výkazům.

3.3 Příloha k účetním výkazům

Smyslem přílohy je podat dostatečný rozsah vysvětlujících informací, aby bylo možné hlouběji proniknout do obsahu vykazovaných položek. Je potřeba objasnit každou skutečnost, která by mohla ovlivnit schopnost uživatelů účetních informací posoudit stav vlastního kapitálu, likviditu, výnosnost, finanční stabilitu podniku apod. Povinný obsah přílohy je vymezen prováděcí vyhláškou č. 500/2002 Sb., § 39. Příloha obsahuje: [4]

- obecné údaje charakterizující účetní jednotku,
- údaje o používaných účetních metodách,
- popis aplikace obecných účetních zásad v účetní jednotce,
- další doplňující údaje.

Příloha tedy poskytuje podrobnější informace týkající se dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, pohledávek, závazků, vlastního kapitálu, rezerv, výnosů z běžné činnosti, výzkumu a vývoje.

Součástí přílohy jsou další dva výkazy, které povinně v ČR vyhotovují účetní jednotky, které podléhají auditu, a státní podniky.

Jedná se o: [4]

- **přehled o peněžních tocích,**
- **přehled o změnách vlastního kapitálu.**

PŘEHLED O PENĚŽNÍCH TOCÍCH

IAS/IFRS i US GAAP požadují, aby vedle informací o finanční pozici a výkonnosti prezentoval podnik rovněž informace o peněžních tocích, které se uskutečnily během vykazovaného období. 4. direktiva EU se o výkazu peněžních toků nezmiňuje.

Přehled o peněžních tocích je výkaz, kde firma sleduje stav peněžních prostředků mezi dvěma rozvahovými dny: mezi počátkem a koncem účetního období. Zjišťuje se jako rozdíl příjmů a výdajů podniku za určité časové období. Přehled o peněžních tocích – cash flow objasňuje změnu stavu peněz, tj. peníze v hotovosti včetně cenin (úctová skup. 21), peněžní prostředky na účtu (úctová skup. 22) a peníze na cestě (ú. 261). Účetní jednotka ho používá jako podklad pro řízení likvidity podniku, protože představuje skutečný pohyb (tok) peněžních prostředků. Tento výkaz dále poskytuje informace o vytváření finančních zdrojů podniku v daném období a o jejich užití dle stanovených hledisek. Jedná se retrospektivní pohled na peněžní toky, protože se sledují výsledky dosažené v minulosti (v předešlém účetním období). Účelem toho výkazu je na základě analýzy minulých skutečností především :

- předpovědět vývoj finanční situace (vývoj likvidity) podniku v daném období,
- vysvětlit příčiny změn ve finanční pozici (výkaz popisuje základní příčinné souvislosti finančně hospodářských procesů podniku).

Zatímco rozvaha podává obraz o stavu podniku k určitému časovému okamžiku a předkládá tudíž stavové veličiny v daném momentu, výsledovka a výkaz peněžních toků obsahují intervalové, tokové veličiny: pokrývají svými údaji určitou časovou periodu. Oba výkazy vysvětlují, jak a proč se změnily určité rozvahové položky a mají za úkol tyto položky rozvést.

Přehledy o peněžních tocích se zpravidla sestavují za celý podnik a používá se uspořádání, které umožňuje sledovat tvorbu finančních zdrojů odděleně a to ve třech oblastech:

- **v provozní činnosti**, pod níž se rozumí hlavní výdělečná činnost podniku a rovněž ostatní aktivity, které není možné či účelné zahrnout do jiné činnosti,
- **v investiční činnosti**, jež zahrnuje příjmy a výdaje peněžních prostředků vyplývající z prodeje či nákupu dlouhodobého majetku,
- **ve finanční činnosti**, která představuje operace, jejichž důsledkem jsou změny ve velikosti či struktuře dlouhodobých zdrojů vlastních i cizích, popř. i změny krátkodobých závazků vztahujících se k financování podniku.

Při vlastním sestavování přehledu o peněžních tocích lze využít následujících metod: [8]

- Metoda založená na sledování skutečných příjmů a výdajů (tzv. přímá metoda).
- Metoda transformace výnosově nákladových dat na příjmově výdajová.
- Metoda transformace výsledku hospodaření na peněžní tok (tzv. nepřímá metoda).

IAS/IFRS nabádají podniky, aby vykazovaly peněžní toky s pomocí přímé metody, protože jen tak může uživatel získat užitečné informace o hlavních třídách peněžních příjmů a výdajů, jež při nepřímé metodě nemá k dispozici a jež jsou pro odhadování budoucích peněžních toků významné.

Co se týče formy výkazu, tak jako u jiných výkazů neurčují nadnárodní standardy žádnou závaznou formu, pouze vymezují základní definice a vymezují základní požadavky na strukturu výkazu a povahu vykazovaných údajů.

PŘEHLED O ZMĚNÁCH VLASTNÍHO KAPITÁLU

Úkolem tohoto přehledu je podat informace o příčinách zvýšení či snížení jednotlivých složek vlastního kapitálu, ke kterým došlo mezi dvěma rozvahovými dny. Tyto změny vlastního kapitálu (kromě jeho změn způsobených vlastníky podniku) reprezentují celkové zisky a ztráty vytvořené účetní jednotkou během účetního období. Tyto informace jsou především pro externí uživatele velmi zajímavé a hlavně užitečné.

Forma toho výkazu není právními předpisy přesně definována a záleží tak na účetní jednotce, jaký formát si zvolí. Může jít o sloupcový formát či formát tabulky, přičemž významnější změny budou vyžadovat komentář.

ZÁVĚR

Účetnictví se obecně chápe jako komunikační a informační systém. Tento systém by měl být schopen přesně popsat ekonomickou realitu účetní jednotky, což vyplývá z nejdůležitější a nejvýše nadřazené účetní zásady poskytování věrného a poctivého obrazu účetnictví. Účetnictví je důležitým zdrojem informací o míře zhodnocení vloženého kapitálu, dále poskytuje přehled o finanční situaci podniku a jeho ziscích, pomáhá k ochraně majetku a důležitou měrou ovlivňuje rozhodování a řízení podniku. Aby účetnictví fungovalo správně a podávalo skutečně věrný a poctivý obraz o hospodaření podniku, je nezbytné znát a naplňovat základní účetní principy za použití specifických metodických nástrojů. Nedodržování těchto zásad a principů může mít negativní důsledky v mnoha ohledech u všech uživatelů účetních informací. Především rozhodování managementu nemusí odpovídat momentální situaci podniku, pokud účetní výkazy neodhalují pravdivé hospodaření podniku. Lze uvést například krach newyorské burzy ve 30. letech dvacátého století nebo bankrot jedné z největších společností v USA Enron v roce 2001, kdy za jeden z faktorů těchto pádů byla označena nedostatečná vypovídací schopnost a věrohodnost účetních výkazů. Vlivem těchto a obdobných významných událostí dochází k neustálým diskuzím o tom, jak zajistit, aby podniky předkládaly věrný a poctivý obraz o své finanční situaci a výkonnosti. Zároveň s postupujícím rozvojem mezinárodních kapitálových trhů a existencí nadnárodních společností, vzrostly požadavky na to, aby se zmenšovaly rozdíly mezi účetními systémy jednotlivých zemí a došlo ke srovnatelnosti zveřejňování účetních závěrek z celosvětového hlediska. Všechny tyto důvody vyústily do procesu, jehož cílem je jednotné účetní výkaznictví, které bude podávat pravdivý a věrný obraz o hospodaření podniku a to na celosvětové úrovni. V současnosti probíhá proces konvergence, jehož cílem je budoucí sjednocení požadavků mezinárodních účetních standardů IAS/IFRS a amerických účetních standardů US GAAP. Hlavní rozdíly by měly být odstraněny do roku 2008, a tak by došlo k vytvoření jediné sady kvalitních světových účetních standardů.

Myslím si, že i pro náš systém finančního účetnictví bude konvergence přínosem. Z hlediska poskytování kvalitních účetních informací je prioritní, aby se české účetnictví přeměnilo ze systému zaměřeného především na zjišťování základu daně na moderní

systém sloužící k poskytování informací o hospodaření účetní jednotky a sledování její výkonnosti v souladu s jedinými světovými účetními standardy. Celý proces bude trvat ještě dlouho, protože náš systém účetnictví stojí před řadou problémových otázek, které je potřeba co nejrychleji vyřešit. Například je nutné si uvědomit, že soudobá harmonizace evropských účetních systémů se týká pouze velkých společností, které mají v Evropě kótované cenné papíry na evropských burzách CP. Naše účetnictví malých a středních podniků se řídí pouze českou legislativou a mezinárodní standardy se na ně nevztahují. Ovšem i malé a střední podniky mají z různých důvodů veřejný zájem na vykazování spolehlivých a mezinárodně srovnatelných údajů o jejich finanční pozici a hospodaření, ale v současnosti ještě není pro ně situace ohledně účetního systému vyřešena. Je zřejmé, že pozornost by měla být dnes věnována účetnictví malých a středních podnikům, protože jsou hybnou silou rozvoje celé ekonomiky v České republice.

Dodejme, že jednoznačná pravidla nestačí pro správné fungování účetnictví, ale je nutná i účetní etika a morálka manažerů, auditorů či samotných účetních. Například problematické vrcholové vedení, slabá interní kontrola, shoda zájmů tam, kde by měla být přísná kontrola, korupce, tajné dohody a podvodné účetní praktiky - to vše ohrožuje kapitálový trh, oslabuje důvěru v něj, ožebračuje poctivé věřitele a investory a bere zaměstnancům práci.

Seznam použité literatury:

- [1] *Byznys – Finanční účetnictví* [online]. [cit. 10.12.2005]. Dostupné z:
<http://www.jkr.cz/home/byzdos_fu.php>
- [2] HASPROVÁ, O. *Účetnictví – základy*. 1. vyd. Liberec: TU Liberec, 2004. 129 s. ISBN 80-7083-780-2.
- [3] *iPrávník, C.H.Beck* [online]. [cit. 10.12.2005]. Dostupné z:
<<http://www.ipravnik.cz/ipravnik/ipravnik.nsf>>
- [4] KOVANICOVÁ, D. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 13. akt. vyd. Praha: Polygon, 2003. 415 s. ISBN 80-7273-084-3.
- [5] PASEKOVÁ, M. *Základy účetnictví*. 2. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2003. 130 s. ISBN 80-7263-204-3.
- [6] RYNEŠ, P. *Podvojný účetnictví a účetní závěrka*. Praha: Anag, 2004. 702 s. ISBN 80-7263-098-9.
- [7] SEDLÁČEK, J. *Účetnictví podnikatelů po vstupu do Evropské unie*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. 273 s. ISBN 80-7226-562-8.
- [8] SEDLÁČEK, J. *Účetní data v rukou manažera – finanční analýza v řízení firmy*. 2. dopl. vyd. Praha: Computer Press, 2001. 220 s. ISBN 80-7179-859-2.

Seznam obrázků

Obr. 1 Schematické znázornění účtu

Obr. 2 Ukázka deníku

Obr. 3 Kontrolní soupiska k účtu Dodavatelé

Obr. 4 Schéma rozvahy

Seznam příloh

Příloha č. 1 k vyhlášce 500/2002 Sb.

Uspořádání a označení položek rozvahy (balance) (3 strany)

Příloha č. 2 k vyhlášce 500/2002 Sb.

Uspořádání a označení položek výkazu zisku a ztráty- druhové členění (3strany)

Příloha č. 3 k vyhlášce 500/2002 Sb.

Uspořádání a označení položek výkazu zisku a ztráty- účelové členění (2 strany)

Příloha č. 3 k vyhlášce 500/2002 Sb.

Směrná účtová osnova (3 strany)

Příloha č. 1

Uspořádání a označování položek rozvahy (balance)

3.3.1 AKTIVA CELKEM

3.3.1.1 A. Pohledávky za upsaný základní kapitál

3.3.1.2 B. Dlouhodobý majetek

B.I. Dlouhodobý nehmotný majetek

B.I. 1. Zřizovací výdaje

2. Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje

3. Software

4. Ocenitelná práva

5. Goodwill

6. Jiný dlouhodobý nehmotný majetek

7. Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek

8. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek

B.II. Dlouhodobý hmotný majetek

B.II. 1. Pozemky

2. Stavby

3. Samostatné movité věci a soubory movitých věcí

4. Pěstitelské celky trvalých porostů

5. Základní stádo a tažná zvířata

6. Jiný dlouhodobý hmotný majetek

7. Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek

8. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek

9. Oceňovací rozdíl k nabytému majetku

B.III. Dlouhodobý finanční majetek

B.III. 1. Podíly v ovládaných a řízených osobách

2. Podíly v účetních jednotkách pod podstatným vlivem

3. Ostatní dlouhodobé cenné papíry a podíly

4. Půjčky a úvěry - ovládající a řídící osoba, podstatný vliv

5. Jiný dlouhodobý finanční majetek

6. Pořizovaný dlouhodobý finanční majetek
7. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý finanční majetek

3.3.1.3 C. Oběžná aktiva

C.I. Zásoby

C.I. 1. Materiál

2. Nedokončená výroba a polotovary
3. Výrobky
4. Zvířata
5. Zboží
6. Poskytnuté zálohy na zásoby

C.II. Dlouhodobé pohledávky

C.II. 1. Pohledávky z obchodních vztahů

2. Pohledávky - ovládající a řídící osoba
3. Pohledávky - podstatný vliv
4. Pohledávky za společníky, členy družstva a za účastníky sdružení
5. Dlouhodobé poskytnuté zálohy
6. Dohadné účty aktivní
7. Jiné pohledávky
8. Odložená daňová pohledávka

C.III. Krátkodobé pohledávky

C.III. 1. Pohledávky z obchodních vztahů

2. Pohledávky - ovládající a řídící osoba
3. Pohledávky - podstatný vliv
4. Pohledávky za společníky, členy družstva a za účastníky sdružení
5. Sociální zabezpečení a zdravotní pojištění
6. Stát – daňové pohledávky
7. Krátkodobé poskytnuté zálohy
8. Dohadné účty aktivní
9. Jiné pohledávky

C.IV. Krátkodobý finanční majetek

C.IV. 1. Peníze

2. Účty v bankách

- 3. Krátkodobé cenné papíry a podíly
- 4. Pořizovaný krátkodobý finanční majetek
- D.I. Časové rozlišení
- D.I. 1. Náklady příštích období
- 2. Komplexní náklady příštích období
- 3. Příjmy příštích období

3.3.2 PASIVA CELKEM

3.3.2.1 A. Vlastní kapitál

- A.I. Základní kapitál
- A.I. 1. Základní kapitál
- 2. Vlastní akcie a vlastní obchodní podíly (-)
- 3. Změny základního kapitálu
- A.II. Kapitálové fondy
- A.II.1. Emisní ážio
- 2. Ostatní kapitálové fondy
- 3. Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků
- 4. Oceňovací rozdíly z přecenění při přeměnách
- A.III. Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku
- A.III. 1. Zákonný rezervní fond/Nedělitelný fond
- 2. Statutární a ostatní fondy
- A.IV. Výsledek hospodaření minulých let
- A.IV. 1. Nerozdělený zisk minulých let
- 2. Neuhrazená ztráta minulých let
- A.V. Výsledek hospodaření běžného účetního období /+ -/

3.3.2.2 B. Cizí zdroje

- B.I. Rezervy
- B.I. 1. Rezervy podle zvláštních právních předpisů
- 2. Rezerva na důchody a podobné závazky
- 3. Rezerva na daň z příjmů
- 4. Ostatní rezervy

B.II. Dlouhodobé závazky

B.II. 1. Závazky z obchodních vztahů

2. Závazky - ovládající a řídící osoba
3. Závazky - podstatný vliv
4. Závazky ke společníkům, členům družstva a k účastníkům sdružení
5. Dlouhodobé přijaté zálohy
6. Vydané dluhopisy
7. Dlouhodobé směnky k úhradě
8. Dohadné účty pasivní
9. Jiné závazky
10. Odložený daňový závazek

B.III. Krátkodobé závazky

B.III. 1. Závazky z obchodních vztahů

2. Závazky - ovládající a řídící osoba
3. Závazky - podstatný vliv
4. Závazky ke společníkům, členům družstva a k účastníkům sdružení
5. Závazky k zaměstnancům
6. Závazky ze sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění
7. Stát – daňové závazky a dotace
8. Krátkodobé přijaté zálohy
9. Vydané dluhopisy
10. Dohadné účty pasivní
11. Jiné závazky

B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci

B.IV. 1. Bankovní úvěry dlouhodobé

2. Krátkodobé bankovní úvěry
3. Krátkodobé finanční výpomoci

C.I. Časové rozlišení

C.I. 1. Výdaje příštích období

2. Výnosy příštích období

Příloha č. 2

Uspořádání a označování položek výkazu zisku a ztráty – druhové členění

- I. Tržby za prodej zboží
 - A. Náklady vynaložené na prodané zboží
 - + Obchodní marže
- II. Výkony
 - II. 1. Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb
 - 2. Změna stavu zásob vlastní činnosti
 - 3. Aktivace
- B. Výkonová spotřeba
 - B. 1. Spotřeba materiálu a energie
 - 2. Služby
- + Přidaná hodnota
- C. Osobní náklady
 - C. 1. Mzdové náklady
 - 2. Odměny členům orgánů společnosti a družstva
 - 3. Náklady na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění
 - 4. Sociální náklady
- D. Daně a poplatky
- E. Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku
- III. Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu
 - III. 1. Tržby z prodeje dlouhodobého majetku
 - 2. Tržby z prodeje materiálu
- F. Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku a materiálu
 - F. 1. Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku
 - 2. Prodaný materiál
- G. Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období
- IV. Ostatní provozní výnosy
- H. Ostatní provozní náklady

- V. Převod provozních výnosů
- I. Převod provozních nákladů
- * Provozní výsledek hospodaření
- VI. Tržby z prodeje cenných papírů a podílů
- J. Prodané cenné papíry a podíly
- VII. Výnosy z dlouhodobého finančního majetku
- VII. 1. Výnosy z podílů v ovládaných a řízených osobách a v účetních jednotkách pod podstatným vlivem
 - 2. Výnosy z ostatních dlouhodobých cenných papírů a podílů
 - 3. Výnosy z ostatního dlouhodobého finančního majetku
- VIII. Výnosy z krátkodobého finančního majetku
 - Náklady z finančního majetku
- IX. Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů
- L. Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů
- M. Změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti
- X. Výnosové úroky
- N. Nákladové úroky
- XI. Ostatní finanční výnosy
- O. Ostatní finanční náklady
- XII. Převod finančních výnosů
- P. Převod finančních nákladů
- * Finanční výsledek hospodaření
- Q. Daň z příjmů za běžnou činnost
- Q. 1.– splatná
 - 2.– odložená
- ** Výsledek hospodaření za běžnou činnost
- XIII. Mimořádné výnosy
- R. Mimořádné náklady
- S. Daň z příjmů z mimořádné činnosti
- S, 1.– splatná
 - 2. – odložená
- * Mimořádný výsledek hospodaření

T. Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům (+/-)

*** Výsledek hospodaření za účetní období (+/-)

**** Výsledek hospodaření před zdaněním

Příloha č. 3

Uspořádání a označování položek výkazu zisku a ztráty – účelové členění

- I. Tržby z prodeje výrobků, zboží a služeb
- A. Náklady prodeje
- * Hrubý zisk nebo ztráta
- B. Odbytové náklady
- C. Správní režie
- II. Jiné provozní výnosy
- D. Jiné provozní náklady
- * Provozní výsledek hospodaření
- III. Tržby z prodeje cenných papírů a podílů
- E. Prodané cenné papíry a podíly
- IV. Výnosy z dlouhodobého finančního majetku
- IV. 1. Výnosy z podílů v ovládaných a řízených osobách a v účetních jednotkách pod
podstatným vlivem
- 2. Výnosy z ostatních dlouhodobých cenných papírů a podílů
- 3. Výnosy z ostatního dlouhodobého finančního majetku
- V. Výnosy z krátkodobého finančního majetku
- F. Náklady z finančního majetku
- VI. Výnosy z přecenění cenných papírů a derivátů
- G. Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů
- H. Změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti
- VII. Výnosové úroky
- I. Nákladové úroky
- VIII. Ostatní finanční výnosy
- J. Ostatní finanční náklady
- IX. Převod finančních výnosů
- K. Převod finančních nákladů
- * Finanční výsledek hospodaření
- L. Daň z příjmů za běžnou činnost
- L. 1. – splatná

2.– odložená

** Výsledek hospodaření za běžnou činnost

X. Mimořádné výnosy

M. Mimořádné náklady

N. Daň z příjmů z mimořádné činnosti

N. 1.– splatná

2.– odložená

* Mimořádný výsledek hospodaření

O. Převod podílu na výsledku hospodaření společníkům

*** Výsledek hospodaření za účetní období

**** Výsledek hospodaření před zdaněním

Příloha č. 4

Směrná účtová osnova

3.3.2.3 Účtová třída 0 – Dlouhodobý majetek

- 01 – Dlouhodobý nehmotný majetek
- 02 – Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný
- 03 – Dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný
- 04 – Nedokončený dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek a pořizovaný dlouhodobý finanční majetek
- 05 – Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek
- 06 – Dlouhodobý finanční majetek
- 07 – Oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku
- 08 – Oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku
- 09 – Opravné položky k dlouhodobému majetku

3.3.2.4 Účtová třída 1 – Zásoby

- 11 – Materiál
- 12 – Zásoby vlastní výroby
- 13 – Zboží
- 15 – Poskytnuté zálohy na zásoby
- 19 – Opravné položky k zásobám

3.3.2.5 Účtová třída 2 – Krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bankovní úvěry

- 21 – Peníze
- 22 – Účty v bankách
- 23 – Krátkodobé bankovní úvěry
- 24 – Krátkodobé finanční výpomoci
- 25 – Krátkodobé cenné papíry a podíly a pořizovaný krátkodobý finanční majetek
- 26 – Převody mezi finančními účty
- 29 – Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku

3.3.2.6 Účtová třída 3 – Zúčtovací vztahy

- 31 – Pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé)
- 32 – Závazky (krátkodobé)
- 33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi
- 34 – Zúčtování daní a dotací
- 35 – Pohledávky za společníky, za účastníky sdružení a za členy družstva
- 36 – Závazky ke společníkům, k účastníkům sdružení a ke členům družstva
- 37 – Jiné pohledávky a závazky
- 38 – Přechodné účty aktiv a pasiv
- 39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování

3.3.2.7 Účtová třída 4 – Kapitálové účty a dlouhodobé závazky

- 41 – Základní kapitál a kapitálové fondy
- 42 – Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku a převedené výsledky hospodaření
- 43 – Výsledek hospodaření
- 45 – Rezervy
- 46 – Dlouhodobé bankovní úvěry
- 47 – Dlouhodobé závazky
- 48 – Odložený daňový závazek a pohledávka
- 49 – Individuální podnikatel

3.3.2.8 Účtová třída 5 – Náklady

- 50 – Spotřebované nákupy
- 51 – Služby
- 52 – Osobní náklady
- 53 – Daně a poplatky
- 54 – Jiné provozní náklady
- 55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky provozních nákladů
- 56 – Finanční náklady
- 57 – Rezervy a opravné položky finančních nákladů

58 – Mimořádné náklady

59 – Daně z příjmů, převodové účty a rezerva na daň z příjmů

3.3.2.9 Účtová třída 6 – Výnosy

60 – Tržby za vlastní výkony a zboží

61 – Změny stavu zásob vlastní činnosti

62 – Aktivace

64 – Jiné provozní výnosy

66 – Finanční výnosy

68 – Mimořádné výnosy

69 – Převodové účty

3.3.2.10 Účtová třída 7 – Závěrkové a podrozvahové účty

70 – Účty rozvahné

71 – Účet zisků a ztrát

75 až 79 – Podrozvahové účty

3.3.2.11 Účtové třídy 8 a 9 – Vnitropodnikové účetnictví